

گزارش کوتاه (Brief Report)

تعیین حجم جمجمه در بالغین ۱۷-۲۰ ساله گروه قومی ترکمن در شهرستان گرگان

دکتر محمدجعفر گلعلی پور

دانشیار گروه علوم تشریحی، دانشگاه علوم پزشکی گرگان

مهرداد جهانشاهی

مربی گروه علوم تشریحی، دانشگاه علوم پزشکی گرگان

کامران حیدری

مربی گروه علوم تشریحی، دانشگاه علوم پزشکی گرگان

دکتر نورالله رضایی

استادیار گروه علوم تشریحی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

نویسنده مسئول: دکتر محمدجعفر گلعلی پور

پست الکترونیکی: mjgolalipour@yahoo.com

نشانی: گرگان، کیلومتر ۲ جاده گرگان به ساری

اول جاده شصت کلا، دانشکده پزشکی گرگان (بنیاد فلسفی)

گروه علوم تشریحی

تلفن و نمابر: ۴۴۲۱۲۸۹ - ۰۱۷۱

وصول مقاله: ۸۴/۱/۲۱

اصلاح نهایی: ۸۴/۴/۲۲

پذیرش مقاله: ۸۴/۵/۱۰

چکیده

زمینه و هدف: به طور طبیعی بین حجم جمجمه و اندازه مغز ارتباطی وجود دارد. مطالعات مختلفی حجم جمجمه را که به طور غیرمستقیم نشان‌دهنده حجم مغز است، انجام شده است. این مطالعه به منظور تعیین حجم جمجمه افراد ۱۷-۲۰ ساله با گروه قومی ترکمن انجام گردید. روش بررسی: این مطالعه توصیفی در سال ۱۳۸۱ روی ۴۰۱ نفر از افراد ۱۷-۲۰ ساله گروه قومی ترکمن (۲۰۳ نفر زن و ۱۹۸ نفر مرد) شهرستان گرگان که از نظر بالینی سالم بوده‌اند، به روش سفالومتری با استفاده از متد خطی و فرمول Lee-Parson انجام شد. یافته‌ها: حجم جمجمه در زنان $120 \pm 1227/2269$ میلی‌لیتر و در مردان $1420/60 \pm 85$ میلی‌لیتر تعیین شد. این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار است ($P < 0/05$). نتیجه‌گیری: این مطالعه نشان داد که در گروه قومی ترکمن ظرفیت حجم جمجمه در مردان بیشتر از زنان می‌باشد و با توجه به سایر مطالعات انجام شده در جهان، ظرفیت حجم جمجمه در جوامع مختلف متفاوت است. کلید واژه‌ها: آنتروپومتری - کرانیومتری - حجم جمجمه - جنس

مقدمه

وجود ارتباط طبیعی بین اندازه سر و اندازه مغز نشان‌دهنده ویژگی‌های قومی می‌باشد که به این دلیل به عنوان شاخص‌ترین آیت در مطالعات فیزیکی آنترپولوژی به کار می‌رود (۱-۳). در گذشته مطالعات مختلفی حجم جمجمه را که به طور غیرمستقیم نشانگر وزن مغز می‌باشد، تعیین نموده‌اند (۱). دانستن حجم جمجمه از طریق مطالعه بر روی استخوان‌های جمجمه خشک و یا بر روی انسان‌های زنده ممکن است برای مطالعه و مقایسه جمجمه جمعیت‌ها با تفاوت‌های اصلی گوناگون نظیر قومیت، جغرافیا، نژاد و تغذیه حائز اهمیت باشد (۳).

این اطلاعات در ارتباط بین حجم جمجمه با پارامترهای دیگر جمجمه و در مطالعات تکامل اولیه حائز اهمیت است و از نظر پزشکی تجزیه و تحلیل ظرفیت و حجم جمجمه نشان‌دهنده جنبه‌های دیگر رشد و تکامل است و همچنین به ما اجازه می‌دهد که ارزیابی دقیقی از جمجمه‌های بزرگ، کوچک و غیرطبیعی را داشته باشیم (۳).

اگرچه مطالعات زیادی در نقاط مختلف جهان به منظور تعیین حجم جمجمه انجام شده است (۱۲-۱)، اما مطالعه مستند و ثبت شده‌ای به منظور تعیین حجم جمجمه بالغین گروه سنی ۱۷-۲۰ ساله گروه قومی ترکمن در این منطقه از کشور که دارای تنوع قومیتی می‌باشد، انجام نشده است. این مطالعه به

منظور تعیین حجم جمجمه بالغین ۱۷-۲۰ ساله ترکمن با استفاده از روش سفالومتری کلاسیک انجام شده است.

روش بررسی

این مطالعه در سال ۱۳۸۱ روی ۴۰۱ نفر از افراد ۱۷-۲۰ ساله گروه قومی ترکمن سالم که فاقد بیماری غددی و اسکلتی عضلانی بوده‌اند، در شهرستان گرگان انجام شد. ۲۰۳ نفر از افراد جامعه مورد مطالعه زن و ۱۹۸ نفر مرد بوده‌اند. گروه قومی ترکمن به گروهی اطلاق می‌شود که از حدود ۲۰۰ سال پیش از آسیای میانه به این منطقه مهاجرت کرده‌اند و دارای ازدواج درون قومی می‌باشند و تا سه نسل قبلی در این منطقه ساکن بوده و به اقوام فارس، سیستانی و بلوچ و یا افغانی متعلق نبوده‌اند.

مشخصات دموگرافیک و داده‌های به دست آمده در فرم اطلاعاتی ثبت شد. برای اندازه‌گیری ابعاد سر از سفالومتری مدرج میلی‌متری مارتین سادلر با دقت ۰/۵ میلی‌متر استفاده شد. طول سر (L)، عرض سر (B)، ارتفاع گوش (H) با استفاده از روش کلاسیک سفالومتری تعیین گردید (۱۳). حجم جمجمه (VB) با استفاده از فرمول‌های ذیل تعیین گردید (۱۳):

$$VB = 0.000337 (L-11) * (B-11)8 (H-11) + 406/01 \text{ (در مردان)}$$

$$VB = 0/000400 (L-11) * (B-11) * (H-11) + 206/60 \text{ (در زنان)}$$

داده‌های به دست آمده برای هر فرد در پرسشنامه درج و به